

NIÐURSTÖÐUR SAMRÁÐS Í MÁLINU

„Endurskoðun laga um landamerki o.fl. (lagasamræming)“

Nr. S-28/2021 í samráðsgátt stjórnvalda á vefnum samradsgatt.is

EFNI

1.	Pátttaka	2
2.	Sjónarmið umsagnaraðila og viðbrögð við þeim.....	2
	2.1 Yfirlit	2
	2.2 Húnavatnshreppur	2
	2.3 Landgræðslan	4
	2.4 Skipulagsstofnun	4
	2.5 Sýslumannafélag Íslands	4
3.	Næstu skref	5

1. ÞÁTTTAKA

	Einstaklingar	Lögaðilar
Umsagnaraðilar		Húnavatnshreppur, Landgræðslan, Skipulagsstofnun, Sýslumannafélag Íslands.
Samtals	0	4

Eftirtöldum aðilum var boðið að veita umsögn: Alþýðusamband Íslands, Samtök iðnaðarins, Viðskiptaráð Íslands, Samtök verslunar og þjónustu, Samtök eigenda sjávarjarða, Landssamband sumarhúsaeigenda, Samtök atvinnulífsins, Húsnæðis- og mannvirkjastofnun, Félag fasteignasala, Umhverfisstofnun, Landmælingar Íslands, Landssamband veiðifélaga, Verkfræðingafélag Íslands, Skipulagsfræðingafélag Íslands, Félag landfræðinga, Landbúnaðarháskóli Íslands, Bændasamtök Íslands, Húseigendafélagið, Þjóðskjalasafn Íslands, Samtök fjármálafyrirtækja, LÍSA - samtök um landupplýsingar á Íslandi, Ríkisendurskoðun, Landgræðsla ríkisins, Hagstofa Íslands, Náttúrufræðistofnun Íslands, Skógræktin, Óbyggðanefnd, Þjóðaröryggisráð, Þjóðskrá Íslands, Sýslumannafélag Íslands, Lögmannafélag Íslands, Samband íslenskra sveitarfélaga, Skipulagsstofnun, Ríkisskattstjóri, Landssamtök landeigenda á Íslandi, Landvernd, landgræðslu- og umhverfisverndarsamtök, Bygðastofnun, Minjastofnun, Vegagerðin, Landsnet, Orkustofnun, RARIK, Landsvirkjun, Vatnajökulspjóðgarður.

Skjöl málsins, allar umsagnir og upplýsingar um umsagnarfrest og annað fyrirkomulag er að finna í samráðsgáttinni á [Ísland.is](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=2897), slóð á málið: [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=2897](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=2897)

2. SJÓNARMÍÐ UMSAGNARAÐILA OG VIÐBRÖGÐ VIÐ ÞEIM

2.1 YFIRLIT

Í umsögnum má greina þá megináherslu að þörf sé á að einfalda og samræma skráningar og ferla við afmörkun fasteigna innan og utan þéttbýlis. Tekið er undir þörf á lagasetningu í þeim efnum.

2.2 HÚNAVATNSHREPPUR

Húnavatnshreppur tekur undir markmið áforma um lagasetningu en telur það mat sem kemur fram á fjárhagslegum áhrifum fyrir ríki og sveitarfélög óraunhæft. Fram komi að fyrirhuguð lagasetning muni ekki leiða til kostnaðar fyrir ríkissjóð og sveitarfélög. Gera megi ráð fyrir að kostnaður muni fylgja uppbyggingu stjórnkerfis og stjórnslu varðandi skráningu merkja, þ.m.t. hjá sveitarfélögum sem hafa hlutverki að gegna varðandi landeignaskrá, sbr. 47. gr. skipulagslaga nr. 123/2010.

Mikill hluti landamerkja bújarða hafi ekki verið hnitsettur. Hnitsetning merkja muni kalla á umfangsmikla vinnu við mælingar sem fara mun fram á vegum landfræðinga, verk- og

tæknifræðinga o.fl. Þá muni sú vinna jafnframt kalla á framlag eigenda jarða, bæði við yfirferð gagna, þegar gengið er á merki til að tryggja að hnit sé tekin á réttum stað og til að staðfesta þau merki sem mæld eru upp. Í mörgum tilfellum sé mikill fjöldi landeigenda og því þurfi mikil samskipti til að afla staðfestingar allra eigenda. Loks muni framkvæmd hnitsetningar í einhverjum tilfellum leiða til þess að semja þurfi um eða skera úr um rétt merki fyrir dómstólum. Slík mál geti tekið langan tíma, m.a. vegna matsgerða og nauðsyn á merkjagöngu. Ekki sé raunhæft að gera ráð fyrir því að skráning merkja allra fasteigna muni taka skemmri tíma en 10 ár.

Húnavatnshreppur telur að til þess að skráning merkja og staðfesting geti gengið eftir á sem skemmstum tíma sé nauðsynlegt að gera ráð fyrir aðkomu stjórnvalda. Með því verði tryggt ákveðið samræmi og staðfesting merkja sem eru ágreiningslaus geti þannig náðst á skömmum tíma. Með því væri hægt að ná fram skráningu á meginþorra eigna á 2-4 árum, en eftir stæðu þá eignir þar sem ágreiningur væri um merki.

Samkvæmt landamerkjalögum nr. 41/1919 sé landeigendum þegar skylt að gera merkjaskrár fyrir jarðir og viðhalda merkjum. Áform um lagasetningu varði fyrst og fremst að gerð verði krafa um að merkjaskrár séu settar fram með hnitsetningu, í stað þess að vísað sé til náttúrulegrar afmörkunar landamerkja og merkjasetningar, svo sem með girðingum, skurðum og vörðum, sbr. 1. gr. landamerkjalaga. Það virðist því eðlilegur valkostur að endurskoða landamerkjalög með það í huga að skylt verði að hnitsetja merki í stað lýsingar miðað við örnefni.

Í ljósi hlutverks sveitarfélaga varðandi landeignaskrár og skipulagsmál almennt, sé ekki ólíklegt að talið verði að sveitarfélög séu best til þess fallin að koma að leiðbeiningum, samræmingu og vinnu við átak í skráningu landamerkja og marka fasteigna. Húnavatnshreppur telur að ef sveitarfélögum væri fengið það hlutverk að vinna að átaksverkefni um hnitsetningu landamerkja væri unnt að hnitsetja meginþorra jarða á 2-4 árum. Slíku átaksverkefni þyrftu að fylgja fjárveitingar frá ríkinu og að einhverju marki kostnaðarþátttaka landeigenda.

Til þess að þátttaka og árangur af slíku verkefni væri sem mestur þyrftu að vera fjárhagslegir hvatar fyrir eigendur lands að vinna að skráningu landamerkja, eða a.m.k. að einstakir landeigendur geti með þátttöku í verkefninu dregið úr kostnaði af landamerkjaskráningu sem félli annars á landeigendur. Landsáttak um skráningu landamerkja á slíkum forsendum myndi tryggja skráningu meginþorra fasteigna fyrr, minni heildarkostnað (óháð því á hvern kostnaður fellur) og samræmi í skráningarvinnu.

Loks megi velta því upp að fleiri leiðir geta verið til þess að skapa fjárhagslega hvata til þess að landamerkjaskráning gangi eftir innan 10-15 ára frá lagasetningu, svo sem í tengslum við álagningu fasteignaskatts. Sett er fram hugmynd í því efni.

Viðbrögð stýrihóps:

Tekið er undir þau sjónarmið að hnitsetning merkja fasteigna sé stórt verkefni sem mun taka langan tíma að vinna. Ljóst er að hlutverk sveitarfélaga í þeirri vinnu verður mikilvægt. Í frumvarpsdrögum (mál nr. 91/2021 í samráðsgátt) er lögð áhersla á skýra og samræmda málsmeðferð og framkvæmd hnitsettra merkjalýsinga sbr. kafla I.A., Merki fasteigna. Ekki er gert ráð fyrir að vinna eða kostnaður fyrir sveitarfélög eða landeigendur aukist frá því sem nú er. Að svo stöddu liggur ekki fyrir að fara í sérstakt átaksverkefni eins og Húnavatnshreppur leggur til. Samkvæmt bráðabirgðaákvæði í

frumvarpinu er gert ráð fyrir að farið verið yfir reynslu af framkvæmd reglnanna innan þriggja ára frá gildistöku.

2.3 LANDGRÆÐSLAN

Landgræðslan vekur sérstaka athygli á nauðsyn þess að breyta ákvæðum landamerkjalaga um merkjaskurði og vísar í því sambandi til mikilvægis þess að vernda og endurheimta votlendi, sbr. sóknaráætlun ríkisstjórnar Íslands í loftslagsmálum. Þá sé mikilvægt að merki verði sett til framtíðar, án þess að vísað sé til mjög forgengilegra hluta, s.s. girðinga.

Viðbrögð stýrihóps:

Í fyrirliggjandi frumvarpsdrögum er horfið frá þeirri leið núgildandi laga um landamerki að skylda landeigendur til að setja merki, svo sem með girðingum, skurðum eða vörðum. Þess í stað er lögð áhersla á hnitsetningu merkja og gerð merkjalýsinga sbr. kafla I.A., Merki fasteigna.

2.4 SKIPULAGSSTOFNUN

Af hálfu Skipulagsstofnunar er tekið undir með þörf á að gera breytingar á 47.-48. gr. skipulagslaga.

Viðbrögð stýrihóps:

Í fyrirliggjandi frumvarpsdrögum eru 47. gr. og 2.-3. mgr. 48. gr. skipulagslaga felldar brott. Hins vegar er haldið eftir 1. mgr. 48. gr. laganna um að samþykki sveitastjórnar þurfi til breytinga á merkjum fasteigna eða uppskiptingar þeirra í ljósi þess að sveitarfélög fara með skipulagsvaldið. Ákvarðanir sveitarfélaga í þessum efnum eru kærnanlegar til úrskurðarnefndar um umhverfis- og auðlindamál. Þessari verkaskiptingu er haldið til haga í 6. gr. b. frumvarpsins.

2.5 SÝSLUMANNAFÉLAG ÍSLANDS

Sýslumannafélag Íslands lýsir þörf þess að koma heimildum til ráðstafana í það horf að hreyfing geti komist á mál sem varða ýmsar jarðir og að búa svo um hnúta að það sé gerlegt þótt skráning allra eigenda sé ekki fullnægjandi, enda verði eftir föngum leitast við að gæta að réttindum allra þeirra sem í hlut kunna að eiga. Hið sama eigi við um þau landamerki jarða sem ekki liggja fyrir eða ekki lýst með fullnægjandi hætti. Sýslumenn haft mikið með framangreinda málaflokka að gera og á embættum þeirra vítt og breitt um landið sé góð þekking og aðstæður til að sinna fjölmörgu sem þeim tengist. Þykir því eðlilegt og eindregið mælt til þess að embættunum verði ætlað hlutverk við hæfi í því breytingaferli sem fram undan er.

Viðbrögð stýrihóps:

Í fyrirliggjandi frumvarpsdrögum er leitast við að skýra og styrkja hlutverk sýslumanna við úrlausn deilumála um merki fasteigna með áherslu á sáttameðferð. Sett eru fram nokkuð ítarleg ákvæði í því efni.

3. NÆSTU SKREF

Drög að frumvarpi, sem m.a. tekur til breytinga á reglum um merki fasteigna, eru til umsagnar í samráðsgátt (samradsgatt.is) á tímabilinu 26.3.-6.4.2021, sjá mál nr. 91/2021, „Eignarráð og nýting fasteigna (landamerki, óskipt sameign, forkaupsréttur, aðilar utan EES)“, og gefst þá tækifæri til að koma að ábendingum.